

zgodovina je, akoravno ni imel pisatelj, kakor omenja v predgovoru prvega dela, namena posebno pažnjo posvečati kulturni zgodovini, vendar le premalo vpoštovanja. Književna zgodovina, katero je avtor za 16., 17. in 18. stoletje v kratkih besedah vsaj omenil, je za 19. stoletje popolnoma odpadla. Istotako bi radi zvedeli malo več o razvoju umetnosti na naših tleh, z besedami, da „se je sicer umetnost pri nas precej povzdignila, kar se je zgodilo pod italijanskim vplivom (str. 122), je obdelano to poglavje slovenske kulturne zgodovine 17. in 18. stoletja. Tako sili na škodo podajanja genetičnega razvoja novejša zgodovine južnih Slovanov sicer pregledno popisovanje političnih dogodkov le preveč v ospredje. V svoji šolski knjigi je avtor znal obilico političnih dogodkov s spretno razdelitvijo snovi, katera ustreza novim, s političnim preobratom nastalim zahtevam našega srednješolskega pouka, znatno omiliti. („Zgodovina srednjega veka za nižje razrede srednjih in njim sorodnih šol“. Ljubljana 1920. Založila jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. — 8°. [4] + 129 [3] str.).

Na koncu svoje knjige je pridal Melik še „Seznam glavne pregledne literature o zgodovini Srbov, Hrvatov in Slovencev“. Ta seznam obsega res le najglavnejša pregledna dela o naši zgodovini, toda želel bi si ga veliko obširnejšega. Posebno z ozirom na to, ker pisatelj v tekstu knjige ne omenja nikjer pod črto literature. V takem pregledu bi morala biti zabeležena poleg glavnih sistematičnih del tudi vsa ona dela o posameznih dobah, epizodah, močeh in prašanjih iz naše zgodovine, ki so si ohranila do danes svojo znanstveno vrednost. Poleg tega bi pa želel pridan tudi seznam in ocenitev vrednosti glavnih virov za našo zgodovino, ter knjig in arhivov, kjer so ti viri dostopni raziskovavcu. Tak pregled literature in virov bi izvrstno služil vsakomur, ki bi se hotel poglobiti v to ali ono dobo, v to ali drugo prašanje zgodovine južnih Slovanov; novinec v naši zgodovini do danes še nima knjige, ki bi mu bila v takih slučajih zanesljiv in pregleden vodnik. *Milko Kos.*

F. M. Dostojevskij: Bele noči. Mali junak. Preložil dr. Vlado Borštnik. V Ljubljani 1920. Natisnila in založila Zvezna tiskarna. (Narodna knjižnica, snopič 10.—12.)

Deli „Bele noči“ in „Mali junak“ spadata med začetna dela Dostojevskega, dasi je izšel „Mali junak“ prvič šele leta 1857. Nastajajoči Dostojevskij opazuje v teh dveh delih predvsem manjše pojave notranjega življenja, toda točnost in jasnost njegovega opazovanja pripravljata in označujeta poznejšega veččega analizatorja elementarnih pojavov človeške duševnosti. Slabejša stran obeh del je zunanji proces, ki naj povzroča in spremlja resnično in edino zanimivo dejanje. Posebno slaboten je v tem oziru „Mali junak“. Kakor prejšnja vrlina, tako je tudi ta slabost spremljala Dostojevskega v poznejših delih, tako da teži skoro vse njegove velike romane nekaka neokretnost in nedodelanost. O velikih idejah poznejšega Dostojevskega tu še ni sledu, vsaj v direktni obliki ne. Le včasih zablisne tu in tam za njegovim pripovedovanjem in opazovanjem poznejša sila ideje in čustva. Razen tega je vse njegovo delo te dobe nalahno ovito s francosko tenčico — sentimentalnostjo (George Sand), ki Dostojevskemu nikakor ni lastna in katere se je pozneje tudi popolnoma oprostil.

Prevod je oskrbel dr. Borštnik — slabo. Sicer obvlada ruščino bolje kot prevajavci, ki sem jih do sedaj imel priliko kontrolirati, toda še vedno ne zadostno. V njegovem prevodu še vedno najdem več mest, ki mi govore, da prevajavec ni

razumel ruskega teksta. Evo par primerov: Na strani 36. stoji v 5. vrsti v prevodu: „...dasi je ta čudak pravzaprav naravnost izvrsten človek; obenem pa si ta čudak ne more kaj...“ Kdo? Že po smislu bi človek sodil, da odhajajoči prijatelj primerja čudaka z mačico. Isto pravi tudi ruski tekst, v prevodu pa se here, kakor da obratno „čudak“ primerja odhajajočega prijatelja z mačico. — Na str. 38. stoji v zadnji vrsti: „Evo v kaj se je zamislil...“ Resnici in smislu odgovarjajoče bi bilo: „Evo, zamislil se je o nečem.“ Še bolj jarko je mesto na 42. str. v predpredzadnji vrsti: „Zakaj, povejte, Nastenka, zakaj se v takih trenutkih nekako *zoži duh*?“ „*Zoži duh*“ je dobeseden, toda nesmiseln prevod ruskega izraza, ki v oni zvezi pomeni: „...zakaj v takih trenutkih človeku nekako zastaja dih?“ — Na str. 52. prevaja dr. Borštnik v 4. vrsti od spodaj: „In prišel je v naše polnadstropje nov stanovalec...“ — „Ali je bil ta stanovalec tudi star?“ Kdo pa je bil še star? Prašanje je popolnoma napačno razumljeno. Glasiti bi se moralo približno: „Torej je bil pred njim že neki drug, stari (v pomenu prejšnji) stancvavec?“ Če se prašanje stavi tako, tedaj odpade vsa ona zmešnjava, ki nastane iz popolnoma jasnega mesta vsled napačne prestave. Absurdno je razumljena tudi partija prvega stavka na 58. str.: „...toda naš stanovalec je ves tisti večer tako lepo gledal name, tako lepo govoril, da sem takoj sprevidela, da bi me rad drugo jutro preskusil, če bi šla sama ž njim“. V resnici se glasi mesto takole: „...tako lepo govoril, da sem takoj sprevidela, da me je zjutraj preskušal, ko mi je predlagal, naj grem sama ž njim“. Saj ji je res predlagal ono jutro, pogledajte si mesto na koncu 56. in v začetku 57. strani. — Na str. 73. v 19. vrsti: „spoštujem ga pa zato nič manj. Veste, da se mi zdi, da stoji on nekako nad menoj“. Stati bi moralo: „...vendar ga pa jaz nekako preveč spoštujem in to bi vendar pomenilo, da nisva enakovredna (ali pa: drug za drugega)?“ V tem prašanju je skrit dvom in strah za ravnotežje v bodočem življenju. To bi po mojem mnenju ne smelo uiti niti poprečnemu bralcu. V prevodu je vse uničeno. — Kakor v „Belih nočeh“, tako je seveda tudi v „Malem junaku“. Na str. 128. stoji v stavku, ki se prične v 5. vrsti: „Hlapca ... sta morala imeti posebna navodila.“ Iz originala berem sledeče: „Nekako podobno čustvo je prešlo tudi na hlapca...“ Ona „posebna navodila“ zbude v bralcu neko pozornost, ki je brezpredmetna in ki trga logično skladnost položaja itd. Od precej pogostih mest sem navedel ta, da ž njimi odmerim prevajanje, ki bi moralo biti znatno popolnejše, če naj bi bilo pogoj za uspešno prevajanje. In sicer prvi, najenostavnejši in najnужnejši pogoj. Jasno je seveda, čim bolj se bližam tistim drugim zahtevam, ki sledijo za to prvo, tem manj najdem. Volje in pridnosti dr. Borštniku ne odrekam, toda popolnoma mu manjka vsega drugega. Slovenščino obvlada slabo, njegov jezik je suh in trd, tako da me mestoma spominja na stare latinske vadbe. Tudi njegov besedni zaklad je boren, čeprav ga menda izpopolnjuje iz Pletersnika. Frazo „nakuriti jo“ sem v knjigi srečal tolikokrat, da mi je presedala. S tako pomanjkljivim in okornim aparatom je težko razprezati tiste tanke, tajne niti, ki vežejo pripovedovanje v organsko celoto, tudi če bi človek imel oko zanje. Toda dr. Borštnik tudi tega očesa nima. Nemogoče se mi zdi, da bi mogel človek finega čuta za umetnost dopustiti in prenesti tako rezko disharmonijo, kot jo povzročajo v celoti ona navedena mesta. Saj so to vendar *logične* napake, ki trgajo smisel in enotnost vsega ostalega. Prevajanje neobčutljivost sega pa še dalje, tako da ne ulovi niti poente. Že vsak pozoren bravec mora občutiti iskro, ki v onem momentu udari iz snovi, v kateri se je zbirala energija od prejšnjega poudarjenega trenutka.

Na str. 91. v 4. vrsti piše Nastenka: „Ko bi mogla ljubiti hkratu vaju oba! O, da bi bili vi — on!“ To mesto je tak moment. Tukaj se spomni junak „Belih noči“ Nastenkinih lastnih besed, ki mu jih je rekla pred kratkim: „Zakaj ni on — vi?“ in pristavi: „Spomnil sem se tvojih lastnih besed, Nastenka!“ Vzklika: „Zakaj ni on — vi!“ in „O, da bi bili vi — on!“ sta vendar tečaja velikega doživljaja. Dr. Borštnik je poento uničil. Njegov junak ponovi enostavno iste besede, ki mu jih Nastenka piše (ne onih, ki mu jih je rekla nekoč na str. 73., vrsta 7. in 8.): „O, da bi bili vi — on!“ in kljub temu pravi: „Pomnil sem tvoje besede, Nastenka!“ — Tako mesto bi moral prevajavec nositi s seboj preko cele knjige, ne pa preko dvajsetih strani.

Knjiga je opremljena s precej skromnim uvodom, ki prinaša življenjepisne podatke o Dostojevskem. Pri delih navaja le naslove in par splošnih besed o vsakem. Edino o „Bratih Karamazovih“ pove nekaj več, dasi ne govori toliko o njih, kolikor o svoji nejevoljici nad „boljševizmom“. „Bratje Karamazovi“, pravi, so ono delo, v katerem je izrazil Dostojevskij najbolj jasno bodoče poslanstvo Rusije, ki je po njegovem prepričanju edina poklicana, da ustvari nove temelje življenja, toda ne na načelih „boljševizma“, ampak sledeč „večno resničnim, nepopačenim naukom Kristovim“. Ne bom lovil besed, opozarjam pa, da tudi v principu ni razrešitve v „Bratih Karamazovih“, temveč je vse šele naznačeno in težko je reči celo to, komu bi Dostojevskij naklonil svojo ljubezen: ali Ivanu, ali Fedji, ali Mitji.

Josip Vidmar.

Markič Mihael: Izpopolnjena in izenostavljena silogistika. (Dalje.)

Ker pa sta naši dve nekvantitativni razmerji naravnost *tipični* sploh za vse semikaj spadajoče, to je *dvočlenske* sodbe (z vsako tako sodbo izrekam ali, da je [ni] nekaj to in ono, ali, da je [ni] nekaj tako in tako!), sledi iz tega neposredno, da tudi pri *vseh teh sodbah*, ki v resnici vsebujejo dvojne členov, namreč Markičev „subjekt“ in „predikativ“ (orel — ptič, miza — zelena), ravno razmerje med tema njhovima členoma *kot takima* ni absolutno nobeno količinsko razmerje, tako da izključujejo torej tudi *sploh vse dvočlenske* sodbe *kot take* vsako sprememitev v kake „enačbe“. Kar je tukaj nad vse zanimivo, je to, da je razmerje med „subjektom“ in „predikativom“ kot tako absolutno nekvantitativnega značaja sploh pri vseh, torej tudi pri vseh onih dvočlenskih sodbah, ki merijo *še razen tega* na neko kvantitativno razmerje, to je tudi pri vseh „matematičnih“ sodbah v strogem pomenu besede. „Tu se ne nahaja nobena težkoča. Med dvema predmetoma more vladati obenem cela kopica razmerij, izmed katerih se ne da nobeno „reducirati“ na druge: oseba *x* more *obenem* a) biti *slična* osebi *y*, b) biti *sin* osebe *y*, c) stati na *desni strani* osebe *y* itd. in infinitum. Ravno tako pa more med dvema predmetoma *S* in *P* vladati *obenem* a) razmerje med „subjektom“ in „predikativom“, b) pa še cela kopica drugih, eventualno tudi kvantitativno-matematičnih razmerij. Če pa se nam je bilo razmerje med „subjektom“ in „predikativom“ kot tako izkazalo kot absolutno nekoličinskega značaja, tedaj ostane gledanje *tega* razmerja med dvema predmetoma *S* in *P* pod vidikom *kakršne koli količine* tudi tedaj skrajno napačno, če vlada *razen tega* razmerja med *S* in *P* še kako količinsko razmerje, in sicer ravno tako napačno, kakor bi bilo napačno, zamenjavati v zgorajšnjem primeru sinovsko razmerje z razmerjem sličnosti itd. S tem pa sem se dokopal do rezultata, ki je fundamentalnega pomena za pravilno